

Opinnäytetyö (AMK)
Hoitotyön koulutusohjelma
Kättilötyön suuntautumisvaihtoehto
2013

Mari Kankare, Niina Kivelä & Riikka Saari

KÄTILÖOPISKELIJOIDEN EETTISEN OSAAMISEN TUKEMINEN LAPSIVUODEOSASTOLLA

– Opiskelijaohjaajien näkökulma

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Hoitotyön koulutusohjelma | Kätilötyön suuntautumisvaihtoehto

Syksy 2013 | 33+5 liitettä

Ohjaaja Mari Berglund

Mari Kankare, Niina Kivelä & Riikka Saari

KÄTILÖOPISEKELIJOIDEN EETTISEN OSAAMISEN TUKEMINEN LAPSIVUODEOSASTOLLA

Tämä opinnäytetyö käsittelee kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tukemista lapsivuodeosastoilla. Kartoitusta on tehty opiskelijaohjaajina toimineiden kätilöiden näkökulmasta. Tavoitteena oli kerätä tietoa lapsivuodeosastoilla ilmenevistä eettisesti ongelmallisista tilanteista, opiskelijaohjaajien keinoista tukea kätilöopiskelijoita sekä kätilöopiskelijoiden valmiuksista kohdata näitä tilanteita. Opinnäytetyö on osa Increasing Ethical Competence in Midwifery Education and Practice (INEC) -projektia. Sen tavoitteena on löytää uusia keinoja lisätä eettistä osaamista niin kätilötyön käytäntöön kuin teoriaankin.

Laadullisen tutkimuksen aineisto kerättiin elokuussa 2013 haastattelemalla kymmentä lapsivuodeosastolla työskentelevää opiskelijaohjaajana toiminutta kätilöä. Haastattelut pidettiin yksilöhaastatteluina. Tutkimustulokset analysoitiin sisällönanalyysin mukaisesti.

Kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tuen tarvetta pidetään yksilöllisenä. Osaamisen koetaan kehittyvän opintojen edetessä. Lapsivuodeosastoilla esiintyvät eettisesti ongelmalliset tilanteet liittyvät synnyttäneen äidin ja vastasyntyneen saamaan hoitoon tai siihen liittyviin ristiriitatilanteisiin. Kätilöopiskelijat saavat opiskelijaohjaajiltaan tukea myös tilanteissa, jotka aiheutuvat kätilöopiskelijan omasta toiminnasta, työympäristöstä tai vaitiolovelvollisuuden rikkoutumisesta. Kätilöopiskelijoita ohjataan näissä tilanteissa keskustelun, esimerkkinä toimimisen sekä vastuun ja palautteen antamisen avulla.

Tutkimustuloksista kätilöt saavat tietoa lapsivuodeosastoilla ilmenevistä eettisesti ongelmallisista tilanteista ja kätilöopiskelijoiden tukemisesta näissä tilanteissa. Lisäksi opinnäytetyö vie osaltaan INEC -hanketta eteenpäin.

ASIASANAT:

Etiikka, Eettinen osaaminen, Kätilöopiskelija, Kätilötyö, Lapsivuodeosasto, Opiskelijaohjaus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of Nursing | Midwifery

Autumn 2013 | 33+5 appendixes

Instructor Mari Berglund

Mari Kankare, Niina Kivelä and Riikka Saari

SUPPORTING MIDWIFERY STUDENTS' ETHICAL COMPETENCE ON A POSTNATAL WARD

The thesis analyses the support for ethical competence that midwifery students receive on a postnatal ward. The survey was made from the tutoring midwives' point of view. The aim was to gather information about the ethically challenging situations occurring on a postnatal ward, the midwifery students' competence for facing stated situations and the tutoring midwives' resources for supporting the midwifery students. The thesis is part of the Increasing Ethical Competence in Midwifery Education and Practice (INEC) -project. The aim of the project is to discover new conventions for increasing the ethical competence both in practice and theory.

The data for the qualitative study was gathered in August 2013. Ten midwives working on a postnatal ward were interviewed individually. It was required that they had performed as midwifery students' tutors. The findings were analyzed by themes.

Midwifery students' need for ethical competence related support is considered individually. The competence is experienced to enhance as the studies go on. Ethically challenging situations on a postnatal ward are related to the care-giving of the mother and the newborn baby or care-giving associated conflicts. Midwifery student's own actions, working environment or breaking the professional confidentiality may also require tutor's support for student's ethical competence. Midwifery students' are tutored by discussion, role-modeling and giving the student responsibility and feedback.

The thesis gives midwives information about the ethically challenging situations occurring on a postnatal ward and supporting the midwifery students' ethical competence concerning them. In addition the thesis brings the INEC -project forward.

KEYWORDS:

Ethics, Ethical competence, Midwifery, Midwifery student, Postnatal ward, Student counseling

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 EETTINEN OSAAMINEN KÄTILÖTYÖSSÄ	7
2.1 Kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen valmiudet	8
2.2 Eettisesti ongelmalliset tilanteet lapsivuodeosastoilla	9
2.3 Opiskelijaohjaajien eettisen osaamisen tukemiseen käyttämät keinot	10
3 TUTKIMUSONGELMAT	13
4 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN	14
4.1 Tutkimusmenetelmän valinta	14
4.2 Aineiston kerääminen	15
4.3 Aineiston analyysi	16
5 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	18
6 TUTKIMUSTULOKSET	21
6.1 Kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tuen tarve opiskelijaohjaajien kokemana	21
6.1.1 Opiskelijasta itsestään lähtevä tuen tarve	21
6.1.2 Opintojen vaikutus tuen tarpeeseen	22
6.2 Lapsivuodeosastolla ilmenevät eettisesti ongelmalliset tilanteet	23
6.2.1 Äitiin, vauvaan sekä vanhempiin tai omaisiin liittyvät tilanteet	24
6.2.2 Hoidon toteutukseen liittyvät ristiriitatilanteet	25
6.2.3 Kätilöopiskelijan toiminnasta aiheutuvat tilanteet	25
6.2.4 Työympäristöstä aiheutuvat tilanteet	26
6.2.5 Vaitiolovelvollisuuden noudattamiseen liittyvät tilanteet	27
6.3 Opiskelijaohjaajien käyttämät keinot kätilöopiskelijoiden ohjaamisessa	27
6.3.1 Keskustelu	27
6.3.2 Opiskelijaohjaajan oma toiminta	28
6.3.3 Vastuun ja palautteen antaminen	30
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	31
7.1 Kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen valmiudet ja tuen tarve	31
7.2 Eettisesti ongelmalliset tilanteet lapsivuodeosastolla	33
7.3 Opiskelijaohjaajien keinot eettisen osaamisen tukemisessa	35

7.4 Kehittämisehdotukset

37

LÄHTEET

39

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje.

Liite 2. Suostumuslomake.

Liite 3. Teemahaastattelurunko.

Liite 4. Esimerkki aineiston analyysistä.

Liite 5. Tiedonhaku-aulukko.

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa kättilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tukemista lapsivuodeosastoilla. Tavoitteena on kerätä tietoa lapsivuodeosastolla ilmenevistä eettisesti ongelmallisista tilanteista sekä opiskelijaohjaajien keinoista tukea kättilöopiskelijoiden eettistä osaamista. Tutkimuksessa selvitetään, missä tilanteissa ja millaista ohjausta kättilöopiskelijat saavat ohjaajiltaan eettiseen päätöksentekoon liittyen. Lisäksi tutkitaan, millaisiksi ohjaajat kokevat kättilöopiskelijoiden eettiset valmiudet ja tuen tarpeen eettisesti ongelmallisissa tilanteissa. Opinnäytetyö on osa Increasing Ethical Competence in Midwifery Education and Practice (INEC) -projektia.

INEC -projekti on kolmivuotinen kansainvälinen yhteistyöhanke. Se on kehitetty tarkastelemaan eettistä osaamista ja sen kehittymistä kättilökoulutuksen aikana. Projektin tarve perustuu eettisten ongelmien ja niistä syntyvien haasteiden lisääntymiseen kättilötyössä. Tavoitteena on, että kättilöopiskelijoiden koulutukseen löydetään uusia tapoja parantaa eettistä osaamista niin teoriassa kuin käytännössäkin. Lisäksi selvitetään, millaisilla keinoilla opiskelijaohjaajat voivat paremmin tukea kättilöopiskelijoiden eettistä osaamista ja samalla tuoda myös uusia toimintakeinoja käytännön kättilötyöhön. Opinnäytetyöstä ja laajemmin INEC -projektin tuloksista on tulevaisuudessa hyötyä etiikan opetuksen kohdentamisessa. (Berglund 2013.)

Kättilötyössä hoitotyön kohteena on vähintään kaksi ihmistä (Leino-Kilpi & Välimäki 2012, 198). Kättilöt joutuvat työssään monien eettisten kysymysten eteen, jolloin eettinen osaaminen ohjaa päätöksentekoa. Etiikka on aihe, jota on vaikea oppia ainoastaan teorian pohjalta. Onkin tärkeää, että kättilöopiskelija pääsee harjoittamaan eettistä osaamistaan käytännössä ohjattujen harjoitteluiden avulla. (Leppänen 2011, 168.) Lapsivuodeosastolla esiintyvät eettiset ongelmat liittyvät esimerkiksi vaitiolovelvollisuuden noudattamiseen, potilaan toiveiden kunnioittamiseen, omaisten kohtaamiseen, hoitoon liittyviin ristiriitoihin sekä tiloista aiheutuviin haasteisiin. Myös kättilöopiskelijan oma toiminta voi aiheuttaa eettisesti ongelmallisia tilanteita.

2 EETTINEN OSAAMINEN KÄTILÖTYÖSSÄ

Etiikka kysyy kysymyksen, mikä on hyvää tai pahaa, oikein tai väärin. Eettinen ongelma on aina arvoperustainen ja muodostuu kahden tai useamman arvon välillä olevasta ristiriidasta. Siihen ei yleensä ole yhtä oikeaa ratkaisua. (Leino-Kilpi & Välimäki 2012, 61; Ranta 2012, 67.) Huolimatta siitä, kuinka hyvin eettinen ongelma on ratkaistu, sitä ei voida suoraan soveltaa vastaavaan ongelmaan. Jokaista tapausta on pohdittava olosuhteet huomioon ottaen. (Bandman & Bandman 2002, 97.)

Kättilön ammattietiikka perustuu käsitykseen ihmisyydestä ja ihmisarvosta sekä asiakkaan oikeuksien huomioonottamisesta (Suomen Kättilöliitto 2004, 1-2, 6, 16). Eettistä toimintaa hoitotyössä ohjaavat terveydenhuoltoon koskevat lait. Hoitotyön toiminnan on oltava näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin perustuvaa. Lisäksi terveydenhuollon toiminnan on oltava asianmukaisesti toteutettua, turvallista ja laadukasta. (Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326.)

Sosiaali- ja terveysministeriö (2000) kuvaa julkaisussaan kättilön osaamisvaatimuksiin liittyvät viralliset oppimistavoitteet, joihin kuuluu myös eettinen osaaminen. Keskeiset oppimistavoitteet liittyvät eettisen päätöksenteon ja eettisten ongelmien käsittelyyn (Leino-Kilpi & Välimäki 2012, 345). Etiikan opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijoiden itsenäistä ajattelua kysymysten, harkinnan sekä perusteluiden avulla. Sen tavoitteena on valmistaa ammattitaitoisia kättilöitä. (Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE 2013, 52, 54.)

Opiskelijan on tärkeää suorittaa riittävät teoriaopinnot ennen harjoittelua, jotta opiskelijaohjaus osastolla olisi toimivaa. Toimivaan opiskelijaohjaukseen vaikuttavat opiskelijaohjaajan saama tuki työyhteisöltään, yhteistyö koulutusorganisaation kanssa sekä ohjaajan ja opiskelijan välinen hyvä ohjaussuhde. (Sipponen 2009, 1, 15, 56, 58.) Opiskelijaohjaajilla tarkoitetaan lapsivuodeosastoilla työskenteleviä kättilöitä, jotka toimivat kättilöopiskelijoiden ohjaajina harjoittelun aikana.

2.1 Kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen valmiudet

Hoitotyössä opiskelijat kohtaavat vaikeita ja tunteita herättäviä tilanteita. Tällöin he joutuvat kohtaamaan oman arvomaailmansa, asenteensa ja tunteensa. Opiskelijoiden on itse löydettävä keinot tilanteesta selviämiseen. Eettisen osaamisen tuen tarpeeseen vaikuttavat opiskelijan itseluottamus ja usko omaan osaamiseensa sekä rohkeus toimia tilanteissa toisin. Eettisen osaamisen kannalta on tärkeää, että opiskelija osaa huomioida erilaiset näkökulmat potilaiden hoidossa. (Brunou 2009, 75; Romppainen 2011, 75.)

Opiskelijalla on oltava valmius tunnistaa eettisiä ongelmia sekä itsenäisesti että hoitohenkilökunnan kanssa. Eettisten ongelmien havaitsemiseen vaikuttavat opiskelijan kokemukset, koulutus, persoonallisuus sekä ammatillinen kasvu. Opiskelijan arvomaailma ohjaa huomioimaan tilanteiden eettisyyttä. (Brunou 2009, 63, 75.) Eettinen päätöksenteko perustuu henkilökohtaiseen elämäkokemukseen (Ryynänen & Myllykangas 2000, 20). Opiskelijan oma aktiivisuus, valppaus ja rohkeus ottaa kantaa hoitotilanteisiin vaikuttavat harjoittelun ohjauksen onnistumiseen (Ranta 2012, 33).

Opiskelijan on tärkeää itse tiedostaa oman osaamisensa rajat ja taitonsa toimia haastavissa tilanteissa sekä ymmärtää oman toimintansa rajallisuus ja keskeneräisyys itsessään hoitajana (Romppainen 2011, 191). Voidakseen toimia oikein eettisesti ongelmallisissa tilanteissa on opiskelijan osattava erottaa henkilökohtainen ja ammatillinen minänsä (Doane 2004, 243). Opiskelijoilla on havaittu puutteita eettisten ohjeiden soveltamisessa, henkilökohtaisten ja ammatillisten arvojen käytössä sekä eettisten ongelmien tunnistamisessa. Opiskelijoiden toiminnan on kuitenkin havaittu olevan potilaslähtöistä. (Ajanko & Leino-Kilpi 2004, 22.)

Opiskelijat kokevat ohjauksen tarpeensa ja kiinnostuksensa eettisen osaamisen kehittämiseen suurimmaksi opintojen alkuvaiheessa. Tällöin myös opiskelijaohjaajat arvioivat opiskelijoiden eettistä osaamista tiheimmin. Kokemuksen karttuessa eettiset ongelmanratkaisutaidot kehittyvät. (Brunou 2009, 74; Leppänen 2011, 106, 114, 168.) Valmistumisvaiheessa opiskelijoiden

eettiset ongelmanratkaisutaidot ovat vahvistuneet hoitotyön käytännössä havaituista ongelmista. Myös eettisten ongelmien havaitseminen tarkentuu ja näkemykset eettisesti haastaviin tilanteisiin laajenevat. (Brunou 2009, 72-74; Ranta 2012, 31.)

Ohjaajien ja opiskelijoiden mielestä hoitotyössä tarvitaan omia eettisiä toimintaohjeita (Numminen 2010, 108). Suomen kättilöliitto (2004) on laatinut eettisten ohjeiden kokoelman ”Tiedolla, taidolla ja tunteella – kättilötyön eettiset ohjeet”. Eettiset ohjeet toimivat eettisyyteen liittyvien pohjatietojen perustana, ammatillisen kasvun tukena ja kliinistä hoitotyötä ohjaavina (Ranta 2012, 58). Käytännön kättilötyön pitäisi kuitenkin perustua enemmänkin työntekijän omaan motivaatioon ja eettisiin valintoihin kuin abstrakteihin periaatteisiin tai moraalिसääntöihin (Thompson 2002, 10).

2.2 Eettisesti ongelmalliset tilanteet lapsivuodeosastoilla

Eettisesti ongelmalliset tilanteet voidaan jakaa neljään luokkaan. Tilanne voi olla eettisesti ongelmallinen riittämättömien tai kiistanalaisten pohjatietojen vaikutuksesta, eettisten arvojen ristiriitaisuuden vuoksi, tulkintaeroista johtuen tai toiminnan perusteluiden ollessa puutteellisia. (ETENE 2013, 49-51.) Eettisesti ongelmalliset tilanteet voidaan jakaa myös potilaan oikeuksien toteutumiseen liittyviin sekä hoitajan eettiseen toimintaan liittyviin ongelmiin (Brunou 2009, 55).

Hoitotyöhön liittyviä, myös kättilötyössä esiintyviä eettisiä ongelmia ilmenee esimerkiksi itsemääräämisoikeuden ja potilaan toiveiden toteutumisessa, tiedonsaannissa, imettämisessä, potilaan intymiteetin suojaamisessa sekä kirjaamisessa (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785; Pietilä & Länsimies-Antikainen 2008, 207; Tiili 2008, 37; Brunou 2009, 55; Torres & De Vries 2009, 20; Berglund 2010, 40-41; ETENE 2011a, 22; Leino- Kilpi & Välimäki 2012, 208). Toisaalta on todettu, ettei lapsivuodeosastoilla ilmene juurikaan ongelmia äitien suostumusta vaativissa tai itsemääräämisoikeuteen liittyvissä tilanteissa (Nyrhinen ym. 2001, 326). Eettisesti ongelmallisia tilanteita

voi ilmetä myös opiskelijan ja potilaan välisessä suhteessa, mikäli heidän henkilökemiansa eivät kohtaa tai jos hoitosuhteen luottamus on kärsinyt (Romppainen 2011, 179).

Opiskelijat kokevat vaikeaksi potilaiden kohtaamisen ja heidän etujensa mukaan toimimisen (Ranta 2012, 27). Haastavaa on myös ottaa huomioon erilaiset potilaat ja kunnioittaa heidän tapojaan. Eettisiä ongelmia syntyy tilanteissa, joissa potilaan yksityisyyttä on kunnioitettava ja hänen hyvinvointinsa on pidettävä toiminnassa etusijalla. Äidille ja vastasyntyneelle tulee tehdä vain sellaisia toimenpiteitä, jotka ovat lääketieteellisesti perusteltuja ja kaikista hoitotoimenpiteistä on annettava riittävästi informaatiota potilaalle. Vastasyntyneen sairaus ja hoitoon liittyvät päätökset aiheuttavat eettisesti ongelmallisia tilanteita hoitohenkilökunnalle. (Torres & De Vries 2009, 17, 20.) Eettisesti ongelmallisia tilanteita voi esiintyä, jos hoitajan on päätettävä toimiiko hän ristiriitatilanteessa vastasyntyneen edun mukaisesti vai vanhempien toiveita noudattaen (Bandman & Bandman 2002, 166).

Eettiset ongelmat tulevat esiin käytännön tilanteissa (ETENE 2013, 54). Opiskelijoiden voi kuitenkin olla vaikeaa puuttua havaitsemiinsa epäeettisiin tilanteisiin, sillä he pelkäävät etteivät tule hyväksytyiksi hoitotiimin jäseninä. Tämän pelätään vaikuttavan myös harjoittelun arviointiin. (Romppainen 2011, 225.)

2.3 Opiskelijaohjaajien eettisen osaamisen tukemiseen käyttämät keinot

Eettisten kysymysten käsittely kättilökoulutuksen aikana mahdollistaa etiikan soveltamisen käytännön työssä. Käytännön harjoittelut ovat välttämättömiä opiskelijan eettiselle kasvulle. Jotta hoitoympäristö edistäisi opiskelijan eettistä osaamista, hoitotyön lähtökohtana tulee olla potilas ja hänen tarpeensa. Opiskelijaohjaajien asenne ja arvot eettisiä asioita kohdatessa välittyvät opiskelijoille koko opiskeluajan. Teoreettinen etiikan opetus ei tue eettistä osaamista, jos muu opetus viestii toisenlaisia arvoja ja arvostuksia. (ETENE 2011b, 30; Leppänen 2011, 168, 170; Romppainen 2011, 202.)

Ohjaajat kiinnittävät huomiota opiskelijan kykyyn löytää tilanteisiin eri ratkaisumalleja ja perustella omaa toimintaansa (Leppänen 2011, 174). Ohjaustilanteessa käytettäviä keinoja ovat asioiden tekeminen yhdessä, ohjaajan toimiminen esimerkkinä opiskelijan ollessa tarkkailijana sekä opiskelijan kannustaminen itsenäiseen tekemiseen. Ohjaajan tulee joko itse perustella toimintaansa tai pyytää opiskelijalta perusteluja kysymysten avulla. (Kukkola 2008, 59; Sipponen 2009, 42; Romppainen 2011, 175.)

Harjoittelujaksoilla ilmenevät käytännön työympäristön haasteet ovat opiskelijalle parhaita oppimistilanteita (Doane 2004, 243; Ranta 2012, 31). Näissä tilanteissa opiskelijaohjaaja toimii roolimallina opiskelijalle. Muiden toiminnan tarkkaileminen saa opiskelijan pohtimaan myös omia toimintatapojaan. (Jääskeläinen 2009, 54; Sipponen 2009, 43; Berglund 2010, 31; ETENE 2011b, 30; Romppainen 2011, 192, 205, 227; Ranta 2012, 31.) Opiskelijat kokevat saavansa uusia näkökantoja eettisiin tilanteisiin jakamalla kokemuksia toisten opiskelijoiden sekä harjoittelupaikassa työskentelevien hoitajien kanssa. (Berglund 2010, 32-33; Ranta 2012, 31-32.) Eettisiä ongelmanratkaisutaitoja tukevat myös itsenäinen pohdinta sekä päätöksentekoon kannustaminen. Opiskelijaa tulee kannustaa ristiriitatilanteiden puheeksi ottamiseen ja asian reflektointiin. (Romppainen 2011, 232.)

Opiskelijan ja ohjaajan välisestä ohjauksuhteesta on tärkeää keskustella. Ohjaajilla tulee olla kykyä ja halukkuutta pohtia työssä ilmenneitä eettisiä ongelmia yhdessä opiskelijan kanssa. (Brunou 2009, 61-63; Berglund 2010, 32; Leppänen 2011, 172; Romppainen 2011, 232.) Paras aika etiikan ohjaukseen on eettisiä kysymyksiä herättävän tilanteen yhteydessä (Leppänen 2011, 168). Keskustelu lisää opiskelijan voimavaroja ja auttaa häntä käsittelemään paremmin vastaavia tilanteita. Jos ohjaukseen ei ole mahdollisuutta heti tilanteen jälkeen, kokee opiskelija sen liian haastavaksi ja joutuneensa ottamaan liikaa vastuuta. Tällöin opiskelijan saama ohjaus ja tuki eivät ole välttämättä riittäviä hänen tarpeisiinsa nähden. (Romppainen 2011, 191.)

Opiskelijoita kannustetaan antamalla palautetta, vastuuta ja mahdollisuus vaikuttaa työhönsä sekä luomalla onnistumisen kokemuksia (Ranta 2012, 30). Opiskelijan tukemista ovat työyhteisöön sopeuttaminen, oppimistilanteista keskusteleminen sekä kuunteleminen ja rohkaiseminen. Opiskelijaohjaus saattaa kärsiä, jos ohjaajalla on kiire, hän on stressaantunut tai ei koe opiskelijaohjausta mielekkääksi. (Sipponen 2009, 55, 57.)

Keskimäärin opiskelijaohjaajat arvioivat omat ohjaustaitonsa hyväksi (Kukkola 2008, 59; Jääskeläinen 2009, 42, 57; Numminen 2010, 108). Tukea tarvitaan kättilöopiskelijan oppimistarpeiden tunnistamiseen, tavoitteiden huomioimiseen (Kukkola 2008, 59) sekä arviointien ja palautteiden antoon (Sipponen 2009, 58). Opiskelijaohjaajat tarvitsevat uusia näkökulmia ja rohkeutta omaan työhönsä, jotta he pystyvät paremmin tukemaan opiskelijoiden oppimista (Ranta 2012, 33).

3 TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa kättilöopiskelijoiden harjoittelussaan ohjaajiltaan saamaa eettiseen osaamiseensa liittyvää ohjausta yliopistollisen sairaalan lapsivuodeosastolla. Tavoitteena on kerätä tietoa lapsivuodeosastolla ilmenevistä eettisesti ongelmallisista tilanteista sekä opiskelijaohjaajien toiminnasta kättilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tukemisessa.

Tutkimusongelmat:

1. Millaiseksi opiskelijaohjaajat kokevat kättilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tuen tarpeen lapsivuodeosastolla?
2. Millaisissa tilanteissa kättilöopiskelijat saavat ohjausta eettiseen päätöksentekoonsa opiskelijaohjaajiltaan lapsivuodeosastolla?
3. Mitä keinoja opiskelijaohjaajat käyttävät kättilöopiskelijoiden ohjaamisessa eettisesti ongelmallisissa tilanteissa?

4 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyön aihe saatiin tammikuussa 2013, jolloin myös opinnäytetyön suunnitelman tekeminen aloitettiin. Opinnäytetyön suunnitelmalla anottiin tutkimuslupaa, joka saatiin toukokuussa 2013. Syksyllä lapsivuodeosaston osastonhoitajaan oltiin yhteydessä puhelimitse sekä sähköpostitse. Haastattelut tehtiin elokuussa 2013. Osastolle lähetettiin etukäteen saatekirje (Liite 1), joka haastateltavien kättilöiden toivottiin lukevan ennen haastatteluun osallistumista. Aineisto analysoitiin syyskuun aikana. Opinnäytetyö esiteltiin raportointiseminaarissa marraskuussa 2013. Valmis työ luovutetaan yhteistyökumppanille ja se on löydettävissä myös Theseus -tietokannasta.

4.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Suunnitelmaa varten aiheeseen perehdyttiin, ja tutkittua tietoa etsittiin sekä kirjallisuudesta että käyttämällä terveysalan tietokantoja Cinahlia ja Mediciä. Tietohakuja tehtiin myös Google Scholaria käyttämällä. Hakusanoina käytettiin esimerkiksi termejä etiikka, opiskelija, kättilötyö, lapsivuode, midwifery practice, ethics, nursing practice ja postpartum. Hakusanoja yhdisteltiin, jotta tutkimukset olisivat mahdollisimman osuvia tähän opinnäytetyöhön. Tiedonhakuja rajattiin niin, että tutkimukset ja artikkelit ovat ilmestyneet vuoden 2002 jälkeen. Hakutuloksia saatiin useita, mutta opinnäytetyöhön valittiin vain kättilötyön etiikkaa ja hoitotyötä sivuavia tutkimuksia. Myös Nursing ethics arkistoa selattiin. Esimerkki tiedonhakupolusta on taulukkumuodossa opinnäytetyön liitteenä (5).

Haastattelumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Sen avulla saatiin parhaiten kerättyä aineisto laadulliseen tutkimukseen. Teemahaastattelulle on tyypillistä, että aihepiirit ovat selvillä ja tulevat selkeästi esiin haastattelussa. Kysymykset eivät kuitenkaan ole strukturoituja. Haastateltavat voivat vastata omin sanoin ilman vastausvaihtoehtoja, jolloin saadaan eri näkökulmia aiheeseen sekä monipuolisempia vastauksia. Tällöin jokainen kertoo oman

kokemuksensa ja ajatuksensa käytännön kokemukseen perustuen. (Lauri & Kyngäs 2005, 62; Hirsjärvi & Hurme 2008, 47; Hirsjärvi ym. 2009, 161, 208.)

Kirjallisuuskatsauksen sekä tutkimusongelmien pohjalta luotiin teemahaastattelurunko. Valitut teema-alueet muodostuivat tutkimuksen viitekehyksen eli tutkittavasta ilmiöstä jo tiedetyn tiedon perusteella (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Kysymyksillä pyrittiin selvittämään, kuinka haastateltavat ovat kokeneet tietyn tilanteen. Haastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joilla haastateltavan kokemuksia ja määritelmiä tilanteista saadaan selville (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47-48).

4.2 Aineiston kerääminen

Aineistonkeruumenetelmäksi valittiin yksilöhaastattelu. Haastattelun etuna on, että kysymys voidaan toistaa uudelleen ja sanamuotoa voidaan selventää mahdollisten väärinymmärrysten välttämiseksi. Haastateltavalta voidaan myös täsmentää vastauksia. Haastattelun avulla saadaan kuvaavia esimerkkejä ihmisten toiminnasta. Yksilöhaastatteluun päädyttiin myös siksi, että haastateltavat henkilöt voitiin valita niin, että heillä on varmasti kokemusta ja tietoa aiheesta. (Metsämuuronen 2009, 245; Tuomi & Sarajärvi 2009, 73 -74.)

Haastatteluihin valittiin kymmenen lapsivuodeosastolla työskentelevää kättilöä. Kriteerinä haastateltavien valinnalle oli, että heillä oli kättilökoulutus ja he olivat toimineet opiskelijaohjaajina lapsivuodeosastolla. Jokainen haastateltava numeroitiin satunnaisesti, jotta vastauksia voitiin vertailla analyysivaiheessa. Haastatteluiden kesto vaihteli kymmenestä kahteenkymmeneen minuuttiin. Kaikilta haastateltavilta pyydettiin sekä suullinen että kirjallinen lupa haastatteluiden nauhoittamista ja litterointia varten. Äänitetyt haastattelut litteroitiin eli puhe kirjoitettiin auki sanatarkasti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109). Litteroinnin jälkeen äänitetty aineisto tuhottiin.

4.3 Aineiston analyysi

Aineisto analysoitiin laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysin tarkoituksena on tutkimusaineiston tiivistäminen niin, että tutkittavia ilmiöitä voidaan kuvailla ja niiden väliset suhteet saadaan selkeästi esille. Tärkeää on aineiston rajaaminen tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti niin, että ylimääräinen informaatio rajataan pois. Olennaista on löytää vastaukset tutkimuskysymyksiin. (Janhonen & Nikkonen 2003, 23-24, Tuomi & Sarajärvi 2009, 92, 95; Alasuutari 2011, 40.)

Aineiston puhtaaksi kirjottamisen jälkeen tutkimusaineistosta etsittiin suorat lainaukset, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin. Jokaisen lainauksen perään merkittiin haastatellun numero, jolloin nähtiin toistuiko sama asia yhdellä haastateltavalla useaan kertaan ja toisaalta sanoivatko muut haastateltavat samaa. Haastavaa oli rajata aineistosta pois kaikki mikä ei vastannut tutkimuskysymyksiin. Suorat lainaukset pelkistettiin yksittäisiksi ilmaisuiksi. Pelkistämällä tarkoitetaan aineiston kuvaamista niin, että se vastaa mahdollisimman tarkasti tutkimuskysymyksiin (Janhonen & Nikkonen 2003, 26, Tuomi & Sarajärvi 2009, 101).

Pelkistämisen tarkoitus on havainnollistaa tutkimusaineistoa (Alasuutari 2011, 40). Pelkistysten avulla aineisto pilkotaan ja ryhmitellään erilaisten aihepiirien mukaan teemoihin. Samaa aihetta käsittelevät pelkistykset ryhmiteltiin ja ryhmät nimettiin omiksi alaluokikseen. Tällä tavoin voidaan vertailla tiettyjen aihepiirien esiintymistä aineistossa ja löytää teemaa kuvaavia näkemyksiä. Aineistosta huomioidaan myös vastausten samanlaisuudet ja erilaisuudet. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93, 101.) Jokaisen tutkimuskysymyksen alle kuvattiin yläluokka, joka muodostui tiettyä aihetta käsittelevistä alaluokista. Luokiteltu aineisto koottiin taulukkomuotoon (Liite 4).

Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112). Aineisto analysoitiin yhdistelemällä käsitteitä ja ryhmittelemällä ne yhteinäiseksi kokonaisuudeksi. Aineiston analysoinnin jälkeen tehtiin johtopäätökset ja tulkinta. Johtopäätöksiin pyrittiin kirjaamaan ylös

haastateltavien näkökulmasta se, miten asia on koettu ja mitä siitä on kerrottu. Tulkinta muodostui, kun aineistosta saatuja johtopäätöksiä verrattiin tutkittuun teorian tietoon (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112-113, Alasuutari 2011, 46).

5 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa suuresti käytettyyn lähdemateriaaliin liittyvä kritiikki. Hyvää lähdetä valitessa on tarkasteltava tekstin aitoutta, puolueettomuutta ja alkuperäisyyttä sekä sen julkaisupaikkaa. (Mäkinen 2005, 85-86; Mäkinen 2006, 128; Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 92-93.) Aiheesta ei löytynyt aiempia tutkimuksia, jotka olisivat käsitelleet lapsivuodeosastolla tapahtuvaa opiskelijaohjausta. Myös suoraan kättilötyöhön liittyviä tutkimuksia oli niukasti saatavilla. Tämän vuoksi opinnäytetyön lähteiksi on valittu tutkimuksia, jotka käsittelevät eettistä osaamista hoitotieteen kannalta. Käyttämättä on jätetty hoito- ja kättilötyön ulkopuoliset sekä sellaiset lähteet, joiden julkaisupaikka ei ole luotettava. Käytetty lähdemateriaali on ollut mahdollisimman tuoretta. Etiikka ja sen periaatteet säilyvät kuitenkin lähes muuttumattomina vuodesta toiseen, joten mukaan on valittu myös hiukan vanhempia tutkimuksia, mikäli ne ovat sopineet hyvin aiheeseen.

Tämän opinnäytetyön lähdemateriaalina käytettiin useita englanninkielisiä tutkimuksia ja artikkeleita, mutta niiden määrää lisäämällä olisi opinnäytetyöstä saatu vieläkin monimuotoisempi ja paremmin yleistettävissä oleva. Suoraan kättilötyöhön ja lapsivuodeosastoon kohdistettua lähdeaineistoa on ollut haastavaa löytää englanninkielisenä. Tämä saattaa johtua siitä, ettei aihetta ole aiemmin tutkittu vastaavasta näkökulmasta, mutta myös opinnäytetyön tekijöiden kokemattomuudesta tiedonhakijoina.

Haastateltujen anonymiteetti lisää tutkimuksen objektiivisuutta (Mäkinen 2006, 93, 114-115). Eettisesti haastavaa opinnäytetyön tekemisessä oli opiskelijaohjaajien tunnistamattomuuden säilyttäminen. Haastateltujen kättilöiden anonymiteettiä suojeltiin tutkimusetiikan periaatteiden mukaisesti ja heitä informoitiin haastatteluiden äänittämisestä sekä haastattelumateriaalin keräämisestä nimettömänä. Haastatteluiden nauhoittamiseen pyydettiin kirjallinen lupa (Liite 2) ja äänitteet tuhottiin sopimuksen mukaisesti litteroinnin jälkeen. Haastatteluihin osallistuneista ei anneta tunnistamattomuuden säilyttämiseksi tutkimuksessa muuta informaatiota kuin se, että he ovat kaikki

lapsivuodeosaston kättilöitä ja toimineet opiskelijaohjaajina. Myöskään yhteistyöorganisaation nimi ei näy opinnäytetyössä.

Aineiston analysoimista varten haastattelut numeroitiin satunnaisesti. Tämä parantaa tutkimuksen analyysivaiheen luotettavuutta havainnollistamalla eri haastateltujen antaneen samaan aihepiiriin liittyviä vastauksia. (Mäkinen 2006, 115.) Tutkimusta varten saatiin tarpeeksi monta ja kattavaa haastattelua. Tämä näkyy aineiston saturoitumisena eli siinä, että samankaltaiset vastaukset toistuivat eri haastateltujen sanomina (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 110-111). Opinnäytetyön eettisyyttä parantaa se, etteivät satunnaisin numeroin merkityt haastattelut ole yhdistettävissä vastanneisiin kättilöihin esimerkiksi haastattelujärjestyksen perusteella.

Tutkimuksen luotettavuutta lisäsi haastatteluiden rento ilmapiiri. Kun haastateltavien ei tarvinnut pelätä ulkopuolisten kuulevan keskustelua tai nauhoitettujen haastatteluiden päätyvän vääriin käsiin, voivat he puhua luottamuksellisesti ja rehellisesti. Vastaukset ovat luotettavia, kun ilmapiiri on avoin, osallistajat ovat mukana vapaaehtoisesti ja haastatellut voivat luottaa opinnäytetyön tekijöiden rehellisyyteen tutkimusaineiston käsittelyssä. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 127.) Osallistujia informoitiin haastattelun vapaaehtoisuudesta ja mahdollisuudesta keskeyttää haastattelu (Mäkinen 2006, 92-95; Kuula 2011, 102, 106).

Tutkimuksen luotettavuutta lisää toimiva haastattelurunko (Mäkinen 2006, 92-93; Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 190). Haastattelurungon (Liite 3) laadinnassa pyrittiin kysymysten yksiselitteisyyteen ja johdattelemattomuuteen. Haastattelurunko täytti vaatimukset ja tutkimuskysymyksiin saatiin kattavia vastauksia. Haastatteluun osallistuneet kättilöt ymmärsivät kysytyt kysymykset pääosin tarkoitetulla tavalla. Muutamia kertoja jokin kysymys jouduttiin toistamaan haastatellun pyynnöstä. Tämä saattoi johtua siitä, etteivät lapsivuodeosaston kättilöt usein joudu haastattelutilanteeseen tai siitä, etteivät he ole aiemmin juurikaan pohtineet eettisen osaamisen tukemiseen liittyviä asioita.

Tutkimustulokset vastaavat hyvin asetettuihin tutkimuskysymyksiin ja saadut tulokset mukailevat lähdemateriaalista muodostettua teoriapohjaa. Opinnäytetyön luotettavuutta lisää hyvin tehty haastattelumateriaalin analysointi. Litteroinneista muodostettiin tutkimuskysymysten perusteella pelkistyskäsitteitä, niistä alaluokkia ja edelleen yläluokkia. Taulukkoon (Liite 4) otettiin mukaan tasapuolisesti kaikki aiheeseen sopivat vastaukset yhtäkään haastateltua kätilöä suosimatta tai väliin jättämättä, kuitenkin niin että kunkin haastatellun mielipide tulee esiin vain kerran yhteen aihepiiriin liittyen. Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, ettei aineistossa korostu yhdenkään yksittäisen henkilön mielipide, vaan haastateltujen opiskelijaohjaajien vastaukset on koostettu tasavertaisiksi tutkimustuloksiksi.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Seuraavassa tutkimustulokset esitetään tutkimusongelmittain. Tutkimusongelmat on edelleen jaettu yläluokkiin, jotka muodostettiin useammasta alaluokasta. Esimerkkitaulukko sisällönanalyysistä on liitteenä (Liite 4). Suorien lainauksien perässä oleva numero viittaa vastauksen antaneeseen opiskelijaohjaajaan. Vastaukset on numeroitu satunnaisessa järjestyksessä.

6.1 Kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tuen tarve opiskelijaohjaajien kokemana

Haastatteluissa ilmeni, että kätilöopiskelijoilla on lähtökohtaisesti hyvät eettiset valmiudet. Osa ohjaajista koki, etteivät kätilöopiskelijat tarvitse lainkaan tukea eettiseen osaamiseensa. Kätilöopiskelijan tuen tarpeeseen vaikuttavista asioista saatiin muodostettua kaksi pääluokkaa: opiskelijasta itsestään lähtevä tuen tarve sekä opintojen vaikutus tuen tarpeeseen. Opiskelijasta itsestään lähteviin asioihin kuuluvat opiskelijan persoonallisuus ja arvomaailma ja se, kuinka aktiivisesti kätilöopiskelija tuo esiin ja pohtii eettisesti ongelmallisia tilanteita. Opintojen vaikutus voidaan jakaa teoriaopintoihin sekä opintojen vaiheeseen. Alku- ja loppuvaiheen opiskelijoilla eettinen osaaminen on erilaista ja asioita pohditaan eri tavalla.

6.1.1 Opiskelijasta itsestään lähtevä tuen tarve

Lähes kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tuen tarve on yksilöllistä ja opiskelijan persoonallisuus vaikuttaa siihen paljon. Lällä ei koeta olevan merkitystä eettiseen osaamiseen. Eettinen osaaminen on henkilökohtaista, sillä jokaisella on oma ajatusmaailmansa ja näkemyksensä eettisesti oikeista toimintatavoista. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että eettinen osaaminen ei ole lähtöisin vain työelämästä ja opinnoista.

Elämäkokemuksen ajatellaan vaikuttavan eettiseen osaamiseen. Yleensä hoitoalalle hakeutuvilla näkemykset eettisyydestä ovat vahvoja.

”...se on hyvin henkilökohtasta, ehkä persoonasta riippuvaakin ja millä tavalla se ihminen osaa itte tuoda esille sitä omaa eettistä pohdintaa.” (5)

Mitä enemmän opiskelija tuo eettisiä asioita esille, sitä enemmän niitä käsitellään opiskelijaohjaajan kanssa. Ohjaajat tukevat eettisesti ongelmallisissa tilanteissa enemmän kättilöopiskelijoita, jotka ilmaisevat tuen tarpeensa. Aktiivisen opiskelijan kanssa eettisesti ongelmallisia tilanteita on helpompi ottaa puheeksi ja pohtia niihin ratkaisua.

”Et jos on sellanen aktiivinen opiskelija joka muutenki pohtii, ni ohan se tietty helpompaa itellekki sit siinä kohtaa tuoda ne asiat esiin.” (3)

Opiskelijaohjaajat kokevat, että kättilöopiskelijat tunnistavat hyvin ammattitaitoon vaadittavan eettisen osaamisen. Tärkeää on, että opiskelija itse tunnistaa tilanteen olevan liian vaikea ja pyytää tällöin ohjaajaltaan tukea. Toisaalta puutteet opiskelijan osaamisessa huomataan nopeasti, jolloin opiskelijaohjaaja voi puuttua niihin.

Osa ohjaajista oli sitä mieltä, että kättilöopiskelijat eivät tarvitse lainkaan tukea eettiseen osaamiseensa ja ongelmatilanteiden ratkaisuun. Haastatteluista ilmeni, että opiskelijan pohjatiedoilla on vaikutusta eettisen osaamisen tuen tarpeeseen. Jos pohjatiedoissa on paljon korjattavaa, on eettisen osaamisen tukeminen toissijaista.

6.1.2 Opintojen vaikutus tuen tarpeeseen

Haastatellut kokevat, että kättilöopiskelijoiden pohjatiedot etiikasta ovat hyvät. Koulussa opetetaan etiikkaa, ja opiskelijat tunnistavat oikeiden ja väärin toimintatapojen erot. Opiskelijaohjaajat mainitsivat haastatteluissa eettisen osaamisen tärkeyden tulevan esiin kättilöopinnoissa. Kaikkea eettistä osaamista ei kuitenkaan laiteta teoriaopintojen ansioksi.

”...kyl se on koulussa jo niin hyvin ne eettiset asiat terotettu et mikä on tärkeätä.” (6)

”...mut mää en kyl sitä suoraan sanoen mihkään kauheen koulun ehkä ansioks kyl laittais, et kyl mää jotenki nään et varmaa hoitoalal hakeutuvil jo muutenki sul on jotenki se eettinen näkökulma aika vahva asioihin.” (8)

Kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tuen tarve vaihtelee sen mukaan, missä vaiheessa opintojaan he ovat. Eettisen pohdinnan määrä lisääntyy opintojen edetessä eikä opiskelijan oleteta osaavan käsitellä eettisesti ongelmallisia tilanteita heti. Useat haastatelluista mainitsivat alkuvaiheen sekä loppuvaiheen opiskelijat erikseen. Tuen tarve alkuvaiheessa on vähäistä, kun taas loppuvaiheessa eettisesti ongelmallisia tilanteita pohditaan yhdessä opiskelijan kanssa enemmän. Yleisesti haastatellut olivat kuitenkin sitä mieltä, että tukea eettiseen osaamiseen tarvitaan koko opintojen ajan.

Alkuvaiheen opiskelijat tarvitsevat enemmän ohjausta ja tukea käytännön toimissa. He myös tarvitsevat paljon tukea omille näkemyksilleen. Osa haastatelluista koki, että eettistä osaamista voi olla vaikea tunnistaa ensimmäisten harjoitteluiden aikana. Loppuvaiheen opiskelijoiden kanssa eettistä osaamista puolestaan pohditaan enemmän ongelmallisten tilanteiden kautta. Heiltä myös vaaditaan tietoa sekä laajempaa eettistä osaamista.

”No kyl se jonkun verran, et jos on aika alkuvaiheessa niin sit ohjataan tietty enemmän ja tarkemmin käydään asioit alusta asti läpi. Jos on jo vähän pidemmällä ni sit ei tarvi ihan kaikkee käydä ihan sielt aasta alkaen et sit voidaan jo vähän mennä syvemmälle.” (4)

6.2 Lapsivuodeosastolla ilmenevät eettisesti ongelmalliset tilanteet

Haastatellut opiskelijaohjaajat luettelivat runsaasti erilaisia eettisesti haastavia tilanteita, joissa kätilöopiskelijat tarvitsevat tukea. Vain yhden haastatellun mielestä lapsivuodeosastolla on vähän, ainoastaan yksittäisiä eettisesti ongelmallisia tilanteita. Mainitut eettisesti haastavat tilanteet voidaan jakaa viiteen pääluokkaan: äitiin, vauvaan sekä vanhempisiin tai omaisiin liittyviin, työympäristöstä johtuviin, kätilöopiskelijan toiminnasta aiheutuviin ja vaitiolovelvollisuuteen liittyviin eettisesti ongelmallisiin tilanteisiin sekä hoidon toteuttamisessa syntyviin ristiriitatilanteisiin.

6.2.1 Äitiin, vauvaan sekä vanhempiin tai omaisiin liittyvät tilanteet

Kätilöopiskelijat kohtaavat opiskelijaohjaajan tukea vaativia eettisesti haastavia tilanteita tiettyjä potilasryhmiä hoitaessaan. Tällaisia ovat muun muassa sosiaalitoimen apua tarvitsevat päihdeäidit, yksinäiset äidit, mielenterveysongelmista kärsivät äidit, äidit joiden synnytys on ollut traumaattinen, synnytyksen jälkeen herkässä mielentilassa olevat äidit sekä äidit, jotka ovat fyysisesti huonossa kunnossa synnytyksen jälkeen. Useimmiten haastatellut opiskelijaohjaajat mainitsivat luetelluista ryhmistä päihdeäidit sekä äidit joilla on mielenterveysongelmia.

”No aika tyypillisiä on esimerkiksi sosiaalitoimen apua tarvitsevia tilanteita päihdeäidit tai yksinäiset äidit, joilla on hyvin avoin se tilanne kun he tulevat, et ei ole etukäteen mitään suunniteltu...” (1)

”...näähän päihdeäidit ja niiden vierotusoireseurannassa olevat vauvat, ni ne täytyy olla opiskelijal tosi vaikeit tai jos ne ei oo ni seki on outoo...” (8)

Haastatellut mainitsivat myös joitakin vastasyntyneen hoitoon liittyviä eettisesti ongelmallisia tilanteita. Opiskelijaohjaajien mukaan kätilöopiskelijat tarvitsevat tukea tilanteissa, joissa vauvan voinnissa tapahtuu yllättävä muutos, vauva on vakavasti sairas tai sairaus huomataan lapsivuodeosastolla sekä tilanteissa, joissa vierihoidon tulisi jatkua vaikka vauva käy hoidoissa lapsivuodeosaston ulkopuolella.

Myös potilaan omaisten kohtaamiseen voi liittyä eettisiä ongelmia. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi perheenjäsenen aggressiivisuus sekä potilaan puolison kuolema tai vakava sairaus. Moniongelmaisten perheiden kohtaaminen aiheuttaa eettistä ongelmanratkaisua vaativia tilanteita.

Opiskelijaohjaajat toivat haastatteluissa esiin kätilöopiskelijoiden tuen tarpeen tilanteissa, joissa vanhempien toiveita on kunnioitettava. Opiskelijoilla voi olla vaikeuksia eettisessä ongelmanratkaisussa, kun äidin omia valintoja on kunnioitettava esimerkiksi luonnonmukaisen hoidon, vauvan tutin käytön tai imetyksestä kieltäytymisen suhteen. Vanhemmilla voi olla paljon toiveita saamansa hoidon suhteen, mistä aiheutuu ristiriitatilanteita.

”...yleensä ne imetysasiat on ehkä se mikä meil eniten tääl herättää just sitä pohdintaa, et minkä verran, ettei painosteta tietty äitii liikaa et ku jokasel on se oma valinta, et kuinka tykkää tehä.” (4)

6.2.2 Hoidon toteutukseen liittyvät ristiriitatilanteet

Opiskelijaohjaajat kokivat kättilöopiskelijoiden tarvitsevan tukea eettiseen ongelmanratkaisuun hoitotilanteisiin liittyvissä ristiriidoissa. Vanhempien ja kättilöiden näkökulmat eivät aina kohtaa, ja äitien mielipide hyvästä hoidosta saattaa erota kättilöiden näkemyksestä. Potilaan toiveet saattavat olla ristiriidassa asianmukaisen hoidon kanssa, ja näkemys hyvästä hoidosta voi olla vahva, vaikka tiedot asiasta olisivat vääriä. Potilailla saattaa olla myös ennako-oletuksia lapsivuodeosastolla olemisesta.

Eettisesti ongelmallisia hoitotilanteita, joissa kättilöopiskelijat tarvitsevat tukea toiminnalleen ovat esimerkiksi äidin kieltäytyminen verensiirrosta, vanhempien kieltäytyminen lisämaidon tai lääkkeen antamisesta vauvalleen, vaikka se olisi lääketieteellisin perustein tarpeen sekä tilanteet, joissa vanhemmat kieltävät verensokerin mittaamisen vauvastaan.

”...äideil on ehkä jotkut omat käsitykset ja sit he ei välttämät haluais esimerkiks antaa lisäruokaa, mut sit jos lääketieteellisest syyst nähdään et se ois tarpeellinen niin sit siin on ehkä vähän sellanen ristiriitatilanne...” (2)

Kättilöopiskelijat tarvitsevat tukea ohjaajiltaan tapauksissa, joissa ammatillisuus on säilytettävä äidin ja kättilön arvomaailman ollessa ristiriidassa sekä tilanteissa, joissa kättilön ja potilaan henkilökemiat eivät kohtaa. Perheen vakaumus voi aiheuttaa ristiriitatilanteita, mikäli se kieltää tarvittavan hoidon tai hoitokäytännöissä on kulttuurien välisiä eroja. Hoidon toteutuksessa voi olla myös hoitohenkilökunnan välisiä ristiriitatilanteita, esimerkiksi kättilön ja lääkärin mielipiteiden ollessa eriävät.

6.2.3 Kättilöopiskelijan toiminnasta aiheutuvat tilanteet

Suurin osa opiskelijaohjaajista toi esiin tilanteita, joissa eettinen ongelma on lähtöisin kättilöopiskelijan omasta toiminnasta. Ohjaajat mainitsivat tuen tarpeen

heräävän tilanteissa, joissa kättilöopiskelija ei huomioi tarpeeksi äidin intimitteettiä. Myös opiskelijan omat kokemukset äitiydestä, henkilökohtaiset näkemykset tai arvomaailma saattavat näkyä liian vahvasti hoitotyössä, luulot omasta osaamisesta saattavat olla liioiteltuja tai opiskelija saattaa pitää itseään muita parempana hoitajana. Myös liiallinen oman osaamisen esiintuominen tilanteessa, jossa se ei ole olennaista, mainittiin.

”Esimerkiksi välillä saattaa olla et jos on ihan alkuvaiheen opiskelija niin joku tällainen et vedetään ne verhot väliin ennen ku aletaan painaa kohtuu tai sellanen intimitteen suojaaminen niin on silleen ehkä alkuvaihees hukassa.” (4)

Opiskelijaohjaaja saattaa joutua tukemaan kättilöopiskelijaa hoitajan roolin löytämisessä tilanteissa, joissa opiskelija tuo liikaa esiin omia kokemuksiaan esimerkiksi synnytyksestä tai mikäli opiskelija tuo omia tarpeitaan äidin tarpeiden ohi. Opiskelijaa ohjataan pitäytymään poissa potilaan asettamista rooleista esimerkiksi tilanteissa, joissa äiti arvottaa kättilöopiskelijan korkeammalle kuin toisen häntä hoitavan kättilön. Ohjaajan tukea tilanteiden ratkaisuun tarvitaan erityisesti myös silloin, kun kättilöopiskelija on ohjannut potilasta väärin.

”...että sä et hoida niitten omien kokemusten kautta, vaan sul on iha oma hoitajarooli, ammatillinen rooli ja näkökulma eikä se, että sä käyt läpi omia kokemuksias ja hoidat sitä kautta.” (9)

6.2.4 Työympäristöstä aiheutuvat tilanteet

Lähes kaikki haastatellut opiskelijaohjaajat mainitsivat kättilöopiskelijoiden saavan tukea eettisesti ongelmallisissa tilanteissa, joissa haasteena ovat lapsivuodeosastolla käytettävissä olevat tilat. Täydellä osastolla toimiminen koetaan eettisesti ongelmalliseksi. Erityisesti päihdeäitien yksityisyys kärsii, kun samassa huoneessa on monta potilasta. Tilojen epäkäytännöllisyyden koetaan vaikeuttavan sekä yksityisyydensuojan että vaitiolovelvollisuuden toteutumista.

”Ja sit tietysti paljon mitä täälläki, et huoneissa on useita et miten sä siel voit säilyttää sen yksityisyydensuojan.” (6)

”...ei välttämät hoitaja nyt riko vaitiolovelvollisuutta, mut nää tilat on semmoset, et naapuri kuulee ehkä enemmän ku on tarve...” (10)

6.2.5 Vaitiolovelvollisuuden noudattamiseen liittyvät tilanteet

Vaitiolovelvollisuuteen liittyvät eettisesti haastavat tilanteet tulivat esille noin puolessa haastatteluista. Kättilöopiskelijat tarvitsevat tukea potilastietojen salassapidon käytäntöihin, kuten siihen mitä on lupa kertoa potilaan omaisille, mitä työasioita saa jakaa internetissä tai sosiaalisessa mediassa, kuinka huomioida potilastietojen leviämisen eri väylät sekä siihen, mitä äidin asioita voi käydä läpi tulkin välityksellä.

”...just nää sosiaalisen median asiat, et mitä siel voi sanoo, mitä ei voi sanoo...”
(6)

Opiskelijaohjaajat kokevat kättilöopiskelijoiden tarvitsevan tukea myös siihen, mitä tietoja potilaista saa katsoa sekä siihen, mihin tahoihin äidin ja vauvan asioista voidaan olla yhteydessä. Vaitiolovelvollisuuden rikkominen voi olla pahimmillaan potilastietojen urkintaa.

6.3 Opiskelijaohjaajien käyttämät keinot kättilöopiskelijoiden ohjaamisessa

Haastatteluissa opiskelijaohjaajat toivat esiin monia erilaisia keinoja, joita he käyttävät ohjattaessaan kättilöopiskelijoita. Näistä keinoista voidaan muodostaa kolme pääluokkaa: opiskelijaohjaaja ja kättilöopiskelija keskustelevat yhdessä eettisesti ongelmallisista tilanteista, opiskelijaohjaaja tukee kättilöopiskelijaa omilla toimintavoillaan ja opiskelijaohjaaja antaa kättilöopiskelijalle vastuuta sekä palautetta. Lisäksi muutama haastatteluista koki, ettei heillä ole tiettyjä keinoja opiskelijaohjaukseen.

6.3.1 Keskustelu

Lähes jokainen haastatteluista mainitsi, että opiskelijaohjaajan tulee tukea opiskelijaa keskustelun kautta. Kättilöopiskelijoita kannustetaan keskustelemaan eettisesti ongelmallisista tilanteista oman opiskelijaohjaajansa sekä muiden

lapsivuodeosastolla työskentelevien kätilöiden kanssa. Kätilöopiskelijoita muistutetaan, että nämä tilanteet ovat vaikeita jokaiselle.

Jos mahdollista, eettisesti ongelmallisia tilanteita käsitellään etukäteen. Opiskelijaohjaaja voi antaa neuvoja ja kätilöopiskelijaa itseään haastetaan pohtimaan kuinka tilanteessa tulisi toimia. Toimintakeinojen lisäksi käydään läpi tilanteen nostattamia tunteita.

”...kyl se varmasti on vaan sitä keskustelua ylipäättänsä siitä tilanteesta ja siit jos on joku eettinen ongelma, ni siit ongelmasta etukäteen ja ehkä mahdollisesti jälkikätee...” (10)

Eettisesti ongelmalliseen tilanteeseen pyritään puuttumaan heti sen ilmaantuessa. Lähes jokainen haastatelluista tunnisti yhdeksi ohjauskeinokseen tilanteiden jälkeisen läpikäymisen. Eettisesti ongelmallisen tilanteen jälkeen keskustellaan yhdessä kätilöopiskelijan kanssa siitä, miten tilanteessa toimittiin, miltä se tuntui potilaasta ja mikä tilanteessa meni väärin.

Haastatellut kertoivat käyvänsä eettisesti ongelmallisia tilanteita läpi kätilöopiskelijoiden kanssa koko harjoittelun ajan. Käytyjen keskusteluiden avulla opiskelijaohjaaja voi tarkistaa, mitä opiskelija on oppinut näistä tilanteista.

6.3.2 Opiskelijaohjaajan oma toiminta

Opiskelijaohjaaja ohjaa kätilöopiskelijan käyttäytymistä eettisesti ongelmallisissa tilanteissa. Jos opiskelija ei itse huomaa eettisesti ongelmallista tilannetta, se käydään yhdessä läpi, ja opiskelijaa muistutetaan siitä, mikä sen hetkisessä tilanteessa on oleellista. Epäkohtiin puuttumalla opiskelijaohjaaja muokkaa kätilöopiskelijan osaamista. Eräs opiskelijaohjaajien keinoista on, että eettisesti ongelmallisen tilanteen ilmaantuessa kätilöopiskelija pyydetään tilanteen ulkopuolelle keskustelemaan toimintatavoista. Lisäksi haastatellut kertoivat joutuvansa välillä muistuttamaan kätilöopiskelijoita ammatillisuudesta ja siitä, etteivät omat tunteet saa näkyä hoitotyössä. Opiskelijaohjaajat mainitsivat ohjaavansa kätilöopiskelijoita ajattelemaan asioita aina hoidettavan äidin kannalta.

”No kyl mun selkein ohje on aina se, että älä ajattele asiaa omalta kannaltas, vaan sen äidin kannalta.” (1)

Vastaajien mukaan opiskelijaohjaaja tukee kättilöopiskelijaa päätöksenteossa ja auttaa tämän toiminnan parantamisessa eettisesti haastavissa tilanteissa. Opiskelijaohjaajan tulee tutustua harjoittelun alussa omaan opiskelijaansa, jotta tietäisi kuinka tämä lähestyy eettisesti ongelmallisia tilanteita. Kättilöopiskelijaa kannustetaan muodostamaan ensin omat ajatuksensa eettisesti ongelmallisesta tilanteesta ja sen jälkeen keskustelemaan niistä yhdessä oman opiskelijaohjaajansa kanssa. Haastatellut kertoivat kysyvänsä ensin kättilöopiskelijalta kuinka tämä toimisi kyseisessä tilanteessa ja antavansa sitten omia neuvoja. Tilanteen jälkeen kättilöopiskelijaa haastetaan pohtimaan, olisiko hän voinut toimia toisin.

”...saa tuoda omaaki näkemystä kuitenkin siihen ettei toinen siin yksin vaan sano et mää teen näin ja se on ainut oikee tapa...” (2).

”...ettei anna suoraan mitään toimintamallei tai vastauksii, vaan pistää sen opiskelijan itsensä pohtimaan ja miettimään, et mitä sä tekisit ja mitä sä sanoisit ja minkälaisii ajatuksii se herättää.” (9)

Haastatellut myönsivät toimivansa esimerkkinä kättilöopiskelijalle. Opiskelijaohjaaja tuo oman näkemyksensä ja persoonansa esille eettisesti ongelmallisessa tilanteessa. Osa haastatelluista kertoi, että heidän tavoitteenaan on toimia tilanteissa ammatillisesti oikein, jotta kättilöopiskelija saa keinoja ongelmanratkaisuun ja kokee haluavansa toimia ohjaajansa tavoin. Opiskelijaohjaajan lisäksi kättilöopiskelija saa mallia eettisesti haastavissa tilanteissa toimimiseen lapsivuodeosaston muilta työntekijöiltä. Ohjaajan esimerkin vaikutus on kättilöopiskelijalle voimakkaampi kuin suullisen ohjauksen.

”...keskustelu sillee et kysyy ihan niinku ohjaajilta ja vanhemmilta kollegoilta et miten täs voi toimii, et niihin ei o aina sitä oikeet ratkasuu olemaskaan.” (4)

”No tottakai yrittää hyvänä malliesimerkkinä olla, et yrittää toimii mahdollisimman oikein itse, et se sais jo siit mallista opiskelija sitä et miten niit kannattaa hoitaa, ratkasta, niit ongelmia.” (7)

6.3.3 Vastuun ja palautteen antaminen

Lapsivuodeosastolla opiskelijaohjaaja kannustaa kättilöopiskelijaa toimimaan itsenäisesti eettisesti ongelmallisissa tilanteissa ja luo hänelle mahdollisuuksia siihen. Haastateltujen mukaan kättilöopiskelijalle tulee antaa enemmän vastuuta harjoittelun edetessä.

”...mitä pitemmäl se menee se harjottelu, ni opiskelija saa tääl aika itsenäisesti tehdä, et silloin mä myöski laitan sitä vastuut vähä hänel...” (8)

Opiskelijaohjaaja antaa kättilöopiskelijan tuoda oman mielipiteensä esiin ja yrittää olla puuttumatta tämän tapoihin toimia eettisesti ongelmallisissa tilanteissa. Haastateltujen mukaan kättilöopiskelijoille ei anneta suoria ratkaisutai toimintamalleja eettisesti ongelmallisten tilanteiden kohtaamiseen, vaan häntä haastetaan pohtimaan erilaisia toimintatapoja ja herätellään hänen omia mielipiteitään ja ajatuksiaan. Kättilöopiskelijaa siis kannustetaan ratkaisemaan tilanteet itse. Toisaalta pidettiin tärkeänä, ettei kättilöopiskelija kuitenkaan laiteta hoitamaan yksin sellaisia tilanteita, joissa opiskelijaohjaajakin kokee epävarmuutta.

Yhdeksi ohjauskeinoksi eettisesti haastavien tilanteiden läpikäymiseen haastatellut kertoivat myös palautteen antamisen kättilöopiskelijalle. Kättilöopiskelija saa palautetta siitä, miten hän on toiminut eettisesti ongelmallisessa tilanteessa. Lisäksi opiskelijaa kannustetaan, kun hän on toiminut tilanteessa hyvin.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

7.1 Kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen valmiudet ja tuen tarve

Opinnäytetyön mukaan opiskelijaohjaajat kokevat kätilöopiskelijoiden pohjatiedot ja valmiudet eettisesti ongelmallisten tilanteiden ratkaisuun yleisesti hyväksi. Kätilöopiskelijat tunnistavat hyvin ammattitaitoon vaadittavan eettisen osaamisen. Haastateltujen mielestä eettinen osaaminen on henkilökohtaista, persoonasta riippuvaa ja ensisijaisesti sisäsyntyistä. Brunou (2009) mainitsee näiden tekijöiden lisäksi myös koulutuksen ja ammatillisen kasvun. Eettisen osaamisen voidaan siis todeta olevan monen eri tekijän summa.

Haastateltavat ajattelevat hoitoalalle hakeutuvien omaavan valmiiksi vahvat eettiset näkemykset. Opiskelijan omat kokemukset ja arvomaailma ohjaavat toimintaa eettisesti ongelmallisissa tilanteissa. Tämä ilmenee sekä opinnäytetyön tutkimustuloksissa että Brunoun (2009) ja Romppaisen (2011) tutkimuksissa. Rynäsen & Myllykankaan (2000) mukaan eettinen päätöksenteko perustuukin juuri henkilön omaan elämäkokemukseen. Tämän perusteella voidaan todeta, että henkilökohtainen eettinen osaaminen kehittyy kokemusten ja oman arvomaailman kypsymisen myötä. Kätilöopinnoissa käsitellään etiikan teoriaa, mutta se ei korvaa käytännön työstä hankittua kokemusperäistä oppimista. Harjoitteluiden merkitys kätilökoulutuksessa on etiikan oppimisen kannalta erittäin suuri.

Opinnäytetyön tuloksissa nousi esiin opiskelijan oman aktiivisuuden merkitys. Opiskelijaohjaajan on helpompi ottaa esiin eettisesti ongelmalliset tilanteet sellaisen opiskelijan kanssa, joka itse ilmaisee tuen tarpeensa. Rannan (2012) mukaan juuri opiskelijan oma aktiivisuus, valppaus ja rohkeus ottaa kantaa hoitotilanteisiin vaikuttavat harjoittelun ohjauksen onnistumiseen. Tutkimustulosten perusteella voidaan päätellä, että kätilöopiskelijoilla on oltava tietynlaisia ominaisuuksia voidakseen havaita eettisesti ongelmallisia tilanteita. Eettisen osaamisen oppiminen saattaa jäädä harjoitteluissa vähäiseksi, jos kätilöopiskelija ei itse osaa tuoda esiin hoitotyön eettistä puolta. Romppaisen

(2011) tutkimuksen mukaan opiskelija ei kuitenkaan välttämättä uskalla puuttua epäeettisiin tilanteisiin.

Opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan pohtia, ovatko kättilöopiskelijat eriarvoisessa asemassa tuen saamisessa riippuen siitä, ottavatko he itse ohjauksen tarpeensa puheeksi. Kättilöopiskelijan persoonallisuus ei saisi vaikuttaa siihen, saako hän tarvitsemaansa opiskelijaohjausta. Mikäli kättilöopiskelijan oma aktiivisuus eettiseen pohdintaan on vähäistä, saattavat tukea vaativat tilanteet jäädä opiskelijaohjaajalta huomioimatta. Romppainen (2011) toteaaakin, että opiskelija ei välttämättä saa tarvitsemaansa tukea ja ohjausta.

Osa opinnäytetyöhön haastatelluista koki, etteivät kättilöopiskelijat tarvitse tukea eettisesti hankalissa tilanteissa. Vaikka kättilöopiskelijan henkilökohtaiset ominaisuudet vaikuttavat eettisen osaamisen lähtötasoon, ei opiskelijan aktiivisuus ole verrattavissa siihen, kuinka paljon hän oikeasti tarvitsee tukea. Jokainen opiskelija tuo tuen tarpeensa esiin omalla tavallaan. Opiskelijaohjaajan tulisi kyetä näkemään jokainen kättilöopiskelija omana persoonanaan ja soveltaa eettisesti ongelmallisten tilanteiden ohjausta sen mukaisesti. Näin jokainen opiskelija saa tasa-arvoista ohjausta samalta ohjaajalta.

Haastateltujen mukaan kättilöopiskelijoiden tulisi myös huomata itselleen liian vaikeat eettisesti ongelmalliset tilanteet. Opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan ajatella, että vastuu eettisyyden oppimisesta on myös opiskelijalla itsellään. Opiskelijaohjaajat kiinnittävät usein enemmän huomiota kättilöopiskelijan kliiniseen osaamiseen kuin eettisesti ongelmallisten tilanteiden hallintaan. Lisäksi opiskelijaohjaajat eivät aina itsekään osaa erottaa eettistä osaamista omaksi osa-alueekseen käytännön kättilötyöstä.

Kättilöopiskelija saattaa jäädä ilman tarvitsemaansa tukea, mikäli hän ei osaa mainita eettisesti ongelmallisia tilanteita tai pyytää niiden selvittämiseen apua. Romppaisen (2011) mukaan opiskelijan on myös ymmärrettävä oman osaamisensa rajallisuus eettisesti ongelmallisissa tilanteissa. Näin ollen

kätilöopiskelija ei voi itsekään olettaa olevansa valmis ratkaisemaan kaikkia tilanteita yksin, vaan hänen tulee tiedostaa avun tarpeensa niissä. Kätilöopiskelijat saattavat kokea joutuvansa kohtaamaan itselleen liian raskaita eettisesti ongelmallisia tilanteita ja jäävänsä vaille tarvitsemaansa tukea.

Opinnäytetyön mukaan opiskelijaohjaajat antavat kätilöopiskelijoille erilaista ohjausta riippuen heidän opintojensa vaiheesta. Alkuvaiheessa kätilöopiskelijan eettistä osaamista voi olla vaikea tunnistaa, ja heidän ei oleteta osaavan käsitellä eettisesti ongelmallisia tilanteita. Leppäsen (2011) mukaan ohjaajat arvioivat opiskelijan eettistä osaamista useimmin opintojen alkuvaiheessa. Toisaalta haastatellut kokivat, että käytännön työn ohjaaminen vie aikaa eettisen osaamisen tukemiselta. Tulosten perusteella ensimmäisten harjoitteluiden aikana eettisyyteen ei juuri kiinnitetä huomiota. Toisaalta etiikan tulisi kulkea mukana koko kätilökoulutuksen ajan. Opinnäytetyön tulosten mukaan opiskelijaohjaajat vaativat enemmän eettistä osaamista opintojensa loppuvaiheessa olevilta opiskelijoilta. Heidän kanssaan tilanteita käydään myös enemmän läpi. Brunoun (2011) tutkimuksessa käy ilmi, että opintojen edetessä näkemykset eettisesti ongelmallisiin tilanteisiin vahvistuvat ja niiden havaitseminen tarkentuu.

7.2 Eettisesti ongelmalliset tilanteet lapsivuodeosastolla

Valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan (2013) mukaan eettiset ongelmat tulevat esiin käytännön tilanteissa. Lähdemateriaalista ilmenee, että lapsivuodeosastolla esiintyvät eettisesti ongelmalliset tilanteet liittyvät itsemääräämisoikeuden ja potilaan toiveiden toteutumiseen, tiedonsaantiin, imettämiseen, potilaan intimizeettiin sekä kirjaamiseen. Nämä tilanteet tulevat ilmi myös opinnäytetyön tutkimustuloksissa. Toisaalta Nyrhinen ym. (2001) toteaa, ettei lapsivuodeosastolla erityisemmin ilmene ongelmia tilanteissa, jotka liittyvät äidin itsemääräämisoikeuteen. Tällaiset tilanteet ovat kuitenkin niitä, jotka herättävät eniten keskustelua lapsivuodeosaston kätilöiden keskuudessa. Eettisesti

ongelmalliset tilanteet jakavat voimakkaasti mielipiteitä, jolloin kättilöopiskelijan omat näkemykset saattavat joutua ristiriitaan myös muun henkilökunnan kanssa.

Sekä opinnäytetyön tuloksista että lähdemateriaalista käy ilmi, että eettisesti ongelmallisia tilanteita voi ilmetä myös opiskelijan ja potilaan välisessä suhteessa. Rannan (2012) mukaan opiskelijat kokevat vaikeaksi potilaiden kohtaamisen ja heidän etujensa mukaan toimimisen. Varsinkin silloin, kun kättilöopiskelijan omat ajatukset eivät kohtaa potilaan arvomaailmaa, on hänen vaikea toimia potilaan parhaaksi ja perustella toimintaansa.

Vastasyntyneen sairaus ja hoitoon liittyvät päätökset aiheuttavat eettisesti ongelmallisia tilanteita hoitohenkilökunnalle. Tämä tuli esiin sekä opinnäytetyön tutkimustuloksissa että Bandmanin & Bandmanin (2002) ja Torresin & De Vriesin (2009) tutkimuksissa. Esimerkiksi vastasyntyneen vanhempien kieltäytyessä vauvalle tarpeellisesta hoidosta, joutuu kättilöopiskelija punnitsemaan omaa arvomaailmaansa toimiessaan hoitokäytäntöjen mukaisesti.

Näiden lisäksi opiskelijaohjaajat toivat esiin runsaasti ongelmatilanteita, jotka eivät tulleet esiin lähdemateriaalissa. Tutkimustuloksista ilmeni, että kättilöopiskelijoiden tukemista vaativia tilanteita ovat vaitiolovelvollisuuden noudattaminen, yksityisyyden säilyttäminen esimerkiksi tilojen vuoksi sekä hoitoon liittyvät ristiriidat. Haastatellut kokivat vaitiolovelvollisuuteen liittyvien ongelmien aiheutuvan esimerkiksi sosiaalisen median käytöstä. Sosiaalisen median vaikutusta vaitiolovelvollisuuden noudattamiseen terveydenhuollossa ei ole käsitelty kirjallisuudessa. Tilojen epäkäytännöllisyys ja sen vaikutus potilaan yksityisyydensuojaan on puolestaan tutkimuksessa mukana olleen sairaalan ongelma, joten sitä ei voida yleistää suoraan muihin sairaaloihin. Hoitoon liittyvien ristiriitojen voidaan kokea aiheutuvan sairaalan hoitokäytäntöjen yhtenäisyydestä ja senhetkisestä potilaskannasta.

Lähes kaikki haastatellut kertoivat kättilöopiskelijoiden tarvitsevan tukea päihdeäitien hoitoon liittyvissä tilanteissa. Päihdeäitien hoito koetaan

haastavaksi myös kokeneiden kättilöiden keskuudessa. Päihdeongelmaisten potilaiden hoito herättää paljon ristiriitaisia tunteita liittyen muun muassa äitien yksityisyyden säilymiseen, hoitosuhteen luottamuksellisuuteen sekä vauvan hyvinvointiin. Kättilöopiskelija ei voi ottaa päävastuuta päihdeperheen hoidosta, vaan on tilanteessa saadaksen kokemusta. Sama pätee myös muiden eettisesti erityisen haastavien potilasryhmien hoidossa. Tämän vuoksi ei voida olettaa, että kättilöopiskelijalla olisi valmiuksia toimia vastaavissa tilanteissa itsenäisesti.

Eettisesti ongelmallisia tilanteita voi aiheutua myös silloin, kun opiskelija ei osaa pitäytyä hoitajan roolissa. Doanen (2004) mukaan opiskelijan tulee kyetä erottamaan ammatillinen ja henkilökohtainen minänsä toisistaan voidakseen toimia oikein eettistä ongelmanratkaisua vaativissa tilanteissa. Haastateltujen mielestä hoitotyön tulee olla näyttöön perustuvaa. Kättilöopiskelija ei voi hoitaa potilaita omien kokemustensa kautta, vaan hänen on toimittava potilaslähtöisesti.

7.3 Opiskelijaohjaajien keinot eettisen osaamisen tukemisessa

Lähdemateriaalissa todetaan opiskelijaohjaajan toimivan roolimallina opiskelijalle. Muiden toiminnan tarkkaileminen saa opiskelijan pohtimaan omia toimintatapojaan. (Jääskeläinen 2009, Sipponen 2009, Berglund 2010, ETENE 2011b, Romppainen 2011.) Tällöin kättilöopiskelija voi muokata omaa käyttäytymistään opiskelijaohjaajalta saamansa mallin mukaan. Opinnäytetyön tulosten pohjalta voidaan todeta kättilöopiskelijan oppivan mallintamalla opiskelijaohjaajansa käytöstä ja toimintatapoja. Ristiriitatilanteita saattaa aiheutua, mikäli opiskelijan ja ohjaajan arvomaailmat eivät kohtaa.

Romppaisen (2011) mukaan opiskelijan ongelmanratkaisutaitoja tukevat itsenäiseen pohdintaan ja päätöksentekoon kannustaminen. Sipponen (2009) puolestaan mainitsee keinoiksi opiskelijan tukemiseen työyhteisöön sopeuttamisen, oppimistilanteista keskustelemisen sekä kuuntelemisen ja rohkaisemisen. Haastateltujen mukaan kättilöopiskelijaa tuetaan eettisesti

ongelmallisissa tilanteissa toimimalla yhdessä, mutta toisaalta opiskelijaa kannustetaan myös itsenäiseen työskentelyyn. Kätilöopiskelija joutuu haastamaan itseään saadessaan ottaa vastuuta ja joutuessaan pohtimaan omia toimintatapojaan.

Keskustelu on opiskelijaohjaajien merkittävin keino tukea kätilöopiskelijan eettistä osaamista. Kaikki haastatellut keskustelevat eettisesti ongelmallisista tilanteista jälkikäteen kätilöopiskelijan kanssa. Osa opiskelijaohjaajista käy kätilöopiskelijoiden kanssa keskustelua myös mahdollisesti esiin tulevista eettisesti ongelmallisista tilanteista. Kätilöopiskelija voi keskustelun avulla pohtia ennalta haastavien tilanteiden kohtaamista ja omaa suhtautumistaan niihin. Tärkeää on valmistaa opiskelijaa myös mahdollisesti vasta työelämässä eteen tuleviin tilanteisiin. Keskustelut tukevat kätilöopiskelijan ammatillista kasvua ja valmistavat häntä itsenäiseen eettiseen päätöksentekoon.

Leppänen (2011) toteaa, että paras aika etiikan ohjaamiseen on välittömästi ongelmatilanteiden jälkeen. Tällöin eettisesti ongelmallinen tilanne on vielä sekä opiskelijaohjaajan että kätilöopiskelijan tuoreessa muistissa. Tärkeää on antaa kätilöopiskelijan itse kuvailla tilanteen tapahtumia ja perustella omaa toimintaansa. Opiskelijaohjaajan ja kätilöopiskelijan näkökantojen ollessa eroavat on osapuolten perusteltava toimintapaansa hoitotyön käytäntöjen perusteella. Vastuu eettisesti ongelmallisen tilanteen läpikäymisestä on opiskelijaohjaajalla eikä hän voi olettaa kätilöopiskelijan toimivan aloitteen tekijänä keskustelulle.

Haastatellut opiskelijaohjaajat kannustavat kätilöopiskelijoita itsenäiseen työskentelyyn antamalla vastuuta ja mahdollisuuden tuoda oma mielipiteensä esiin. Opiskelijaohjaajat eivät anna kätilöopiskelijoille suoria toimintamalleja vaan haastavat heitä pohtimaan erilaisia toimintatapoja. Lisäksi Rannan (2012) mukaan opiskelijalle tulee luoda onnistumisen kokemuksia. Kätilöt toimivat työssään usein itsenäisesti, joten on tärkeää, että kätilöopiskelijat saavat tuetusti harjoittaa itsenäistä toimintaa jo opiskeluaikana. Tämä haastaa kätilöopiskelijaa pohtimaan myös eettisiä ongelmia ja muodostamaan omat toimintamallinsa eettisesti haastaviin tilanteisiin.

Kätilöopiskelijan toimintaan eettisesti haastavissa tilanteissa ei puututa, ellei siihen ole aihetta. Leppäsen (2011) tutkimuksessa käy ilmi, että opiskelijaohjaajat tarkkailevat opiskelijan kykyä ratkaisumallien löytämiseen sekä toimintansa perusteluun. Opiskelijaohjaajan tulee hyväksyä se, että kätilöopiskelijan tavat toimia eettisesti haastavissa tilanteissa saattavat erota hänen omista toimintatavoistaan. Kätilöopiskelija kehittää omat toimintatapansa harjoittelukokemuksensa perusteella eikä opiskelijaohjaajan ole syytä korjata opiskelijan toimintaa vain siksi, että olisi itse toiminut tilanteessa toisin. Eettisesti ongelmallisten tilanteiden ratkaisuun ei ole vain yhtä oikeaa toimintamallia.

Kukkolan (2008) ja Sipposen (2009) mukaan opiskelijaohjaajat tarvitsevat tukea opiskelijan oppimistarpeiden tunnistamiseen, tavoitteiden huomioimiseen sekä arviointien ja palautteiden antoon. Osa haastatelluista opiskelijaohjaajista koki, ettei heillä ole valmiita keinoja kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tukemiseen. Opiskelijaohjaajien kiinnostuksessa ja valmiudessa ohjata kätilöopiskelijoita vaikuttaa olevan huomattavia eroja. Heidän voi olla vaikea erottaa eettisyyttä itsenäiseksi osa-alueekseen hoitotyöstä. Herättämällä keskustelua kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tukemisesta voidaan muokata opiskelijaohjaajien asenteita ja lisätä heidän tietoisuuttaan eettisen pohdinnan tärkeydestä hoitotyössä.

7.4 Kehittämisehdotukset

Tämä opinnäytetyö on hyvä katsaus lapsivuodeosastolla ilmeneviin eettisesti ongelmallisiin tilanteisiin sekä siihen, millä tavoin opiskelijaohjaajat tukevat kätilöopiskelijoiden eettistä osaamista. Tutkimuksessa saatiin kartoitettua monipuolisesti lapsivuodeosastolla ilmeneviä eettisesti ongelmallisia tilanteita sekä opiskelijaohjaajien keinoja tukea kätilöopiskelijaa niiden ratkaisemisessa. Lapsivuodeosastot hyötyvät opinnäytetyöstä saamalla tietoa osastolla ilmenevistä eettisesti ongelmallisista tilanteista sekä kätilöopiskelijoiden tukemisesta näissä tilanteissa.

Koska INEC -projektin yhteistyökumppanina Suomessa on vain yksi yliopistollinen keskussairaala ja tähän opinnäytetyöhön haastateltuina kymmenen lapsivuodeosastolla työskentelevää opiskelijaohjaajana toiminutta kättilöä, on otos melko suppea. Laajemmalla valtakunnallisella otannalla saataisiin ehkä paremmin yleistettävissä olevaa aineistoa. Opinnäytetyö vie kuitenkin osaltaan INEC -projektia eteenpäin sen seuraavaan vaiheeseen.

Opinnäytetyö toimii kartoituksena, jonka pohjalta kehitetään työkaluja ja mentorointikeinoja kättilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tukemiseen lapsivuodeosastoilla opiskelijaohjaajina toimiville kättilöille. Opiskelijaohjaajat tarvitsevat tukea ja lisäkoulutusta ymmärtääkseen etiikan merkityksen kättilötyössä. He tarvitsevat myös motivointia ja kannustusta työyhteisöltä ottaakseen käyttöön heille annetut työkalut ja soveltaakseen niitä käytäntöön. Avoin ilmapiiri eettiselle pohdinnalle lisää opiskelijaohjaajien itsevarmuutta ottaa esiin eettisesti ongelmallisia tilanteita.

Teoriaopintojen on tuettava kättilöopiskelijan kasvua eettisenä toimijana. Koulutusohjelmassa tulisi huomioida enemmän teoriaopintojen merkitystä etiikan oppimiselle ja antaa tukea kättilöopiskelijoille teorian soveltamisesta käytäntöön. Etiikan opetuksen tulisi sisältyä kaikkeen hoitotyön opetukseen. Jotta eettistä osaamista käsiteltäisiin enemmän ohjatuissa harjoitteluissa, se tulisi huomioida paremmin myös kättilöopiskelijoiden itselleen asettamissa tavoitteissa. Tavoitteiden luomiseen kättilöopiskelijat tarvitsevat tukea myös ohjaavilta opettajilta.

LÄHTEET

Ajanko, S. & Leino-Kilpi, H. 2004. Valmistuvien kättilö- ja terveydenhoitajaopiskelijoiden eettinen päättely ja sen analyysi. *Hoitotiede* vol 17, no 1, 14-24.

Alasutari, P. 2011. *Laadullinen tutkimus 2.0*. 4. uudistettu painos. Riika: Inprint

Bandman, E. & Bandman, B. 2002. *Nursing Ethics through the Life Span*. 4. painos. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.

Berglund, M-T. 2010. Kättilöopiskelijoiden kokemuksia eettisen osaamisensa kehittymisestä kättilökoulutuksen aikana. Pro gradu -tutkielma. Hoitotieteen laitos. Turku: Turun yliopisto.

Berglund, M. 2013. Lifelong Learning Programme. Increasing Ethical Competence in Midwifery Education and Practice/INEC. Lifelong Learning Programme Application Form.

Brunou, S. 2009. Sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjattujen käytännön harjoittelujen aikana ilmenneet eettiset ongelmat. Akateeminen väitöskirja. Hoitotieteen laitos. Turku: Turun yliopisto.

Doane, G.; Pauly, B.; Brown, H. & McPherson, G. 2004. Exploring the Heart of Ethical Nursing Practice: Implications for Ethics Education. *Nursing Ethics* vol. 11, no 3. 240-253.

Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE 2011a. Lainsäädäntö. Viitattu 7.4.2013 www.etene.fi > lainsäädäntö.

Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE 2011b. Sosiaali- ja terveysalan eettinen perusta. Valtakunnallinen eettinen neuvottelukunta. Viitattu 25.4.2013 www.etene.fi > Julkaisut ja muut aineistot > Julkaisut > 2011.

Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE 2013. Aivot ja etiikka. Valtakunnallinen eettinen neuvottelukunta. Viitattu 25.4.2013 www.etene.fi > Julkaisut ja muut aineistot > Julkaisut > 2013.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy

Janhonen, S. & Nikkonen, M. 2003. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotyössä. 2.uudistettu painos. Juva: WS Bookwell Oy.

Jääskeläinen, L. 2009. Sairaanhoitaja opiskelijan käytännön harjoittelun ohjaajana. Pro gradu -tutkielma. Hoitotieteen laitos. Tampere: Tampereen yliopisto.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. 3. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kukkola, E. 2008. Sairaanhoitajan opiskelijaohjaustaidot sekä ohjaajakoulutuksen tarve ja hyöty hoitotyön ohjatun harjoittelun oppimisympäristössä. Pro gradu -tutkielma. Hoitotieteen laitos. Turku: Turun yliopisto.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka – Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785.

Lauri, S. & Kyngäs, H. 2005. Hoitotieteen teorian kehittäminen. 1.painos. Vantaa: Dark Oy.

- Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. 2012. Etiikka hoitotyössä. 5.-7.painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Leppänen, M. 2011. PBL -opetus suunnitelmalla opiskelevan sairaanhoitajaopiskelijan eettinen osaaminen ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Kasvatustieteen lisensiaatintutkimus. Kasvatustieteiden yksikkö. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Metsämuuronen. 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteessä. 1.painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Mäkinen, O. 2005. Tieteellisen kirjoittamisen ABC. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.
- Numminen, O. 2010. Nursing Ethics Education in Finland from the Perspective of Codes of Ethics. Hoitotieteen laitos. Turku: Turun yliopisto.
- Nyrhinen, T. 2001. Eettisiä kysymyksiä synnyttäneiden äitien hoitotyössä. Hoitotiede vol. 13, no 6. 319-329.
- Pietilä, A-M. & Länsimies- Antikainen, H. 2008. Etiikkaa monitieteisesti. Kuopion yliopiston julkaisu. Hoitotieteen laitos. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Ranta, I. 2012. Sairaanhoitajan eettiset pelisäännöt. Hoitotyön vuosikirja 2012. Porvoo: Bookwell OY.
- Romppainen, M. 2011. Hoitotyön opiskelijoiden merkitykselliset hoitamisen kokemukset ja niistä oppiminen kliinisessä oppimisympäristössä. Hoitotieteen laitos. Itä-Suomen yliopiston julkaisu. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto.
- Ryynänen, O-P. & Myllykangas, M. 2000. Terveystieteiden etiikka. 1. painos. Juva: WS Bookwell Oy.
- Sipponen, M. 2009. Opiskelijaohjaus äitiys- ja lastenneuvolassa lähiohjaajien näkökulmasta. Pro Gradu -tutkielma. Hoitotieteen laitos. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2000. Sairaanhoitajan, terveydenhoitajan ja kättilön osaamisvaatimukset terveydenhuollossa. Terveystieteiden ammattinharjoittamisen kannalta keskeisiä näkökohtia. STM, Terveystieteiden ammattihenkilöiden neuvottelukunta, Monisteita 15:2000. Helsinki.
- Suomen Kättilöliitto 2004. Tiedolla, taidolla ja tunteella - kättilötyön eettiset ohjeet. Viitattu 25.1.2013. www.suomenkättilöliitto.fi > kättilön työ > Tiedolla, taidolla ja tunteella - kättilötyön eettiset ohjeet .
- Terveystieteiden laitos 30.12.2010/1326.
- Thompson, FE. 2002. Moving From Codes Of Ethics To Ethical Relationships For Midwifery Practice. Brisbane: Queensland University of Technology.
- Tiili, N. 2008. Imetyksestä selviytyminen ja parisuhdeytyytyvyys lapsen syntymän jälkeen. Pro gradu -tutkielma. Hoitotieteen laitos. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Torres, J. & De Vries, R. 2009. Birthing Ethics: What Mothers, Families, Childbirth Educators, Nurses, and Physicians Should Know About the Ethics of Childbirth. The Journal of Perinatal Education. Vol. 18.12-24.
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Saatekirje

HYVÄ LAPSIVUODEOSASTOLLA TYÖSKENTELEVÄ KÄTILÖ

Olemme Turun Ammattikorkeakoulun kättilöopiskelijoita ja teemme opinnäytetyötämme ohjatussa harjoittelussa olevien kättilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tukemisesta osastollanne. Opinnäytetyömme on tarkoitus selvittää missä tilanteissa ja millaista ohjausta kättilöopiskelijat ohjaajiltaan saavat eettiseen osaamiseensa liittyen. Haastattelemme tutkimustamme varten lapsivuodeosastoilla työskenteleviä kättilöitä, joilla on kokemusta opiskelijaohjauksesta. Osallistumiseen haastatteluun on opinnäytetyömme onnistumisen kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Opinnäytetyömme on osa Turun Ammattikorkeakoulun hallinnoimaa kansainvälistä INEC (Increasing Ethical Competence in Midwifery Education and Practice) -hanketta. Hankkeen tavoitteena on tässä vaiheessa kartoittaa kättilöopiskelijoiden eettisiä valmiuksia sekä opettajien ja opiskelijaohjaajien keinoja eettisen toiminnan opetuksessa.

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Jokaista tutkimukseen osallistuvaa haastatellaan henkilökohtaisesti ja haastattelut nauhoitetaan. Haastattelun kesto on noin puoli tuntia. Vastaajan henkilöllisyyttä ei voida tunnistaa tutkimuksen missään vaiheessa. Aineisto käsitellään luottamuksellisesti ja se tullaan hävittämään asianmukaisesti. Olemme saaneet asianmukaisen tutkimusluvan.

Opinnäytetyömme valmistuu vuoden 2013 loppuun mennessä ja on sen jälkeen saatavissa Turun Ammattikorkeakoulun Ruiskadun kirjastosta sekä sähköisesti Theseus -tietokannasta.

Vastaamme mielellämme tutkimusta koskeviin kysymyksiin.

Ystävällisin terveisin kättilöopiskelijat

Mari Kankare, Niina Kivelä & Riikka Saari
etunimi.sukunimi@studens.turkuamk.fi
044 xxxxxxx

Ohjaava opettaja
Mari Berglund
mari.berglund@turkuamk.fi
050 xxxxxxx

Suostumuslomake

Kättilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tukeminen ohjatussa harjoittelussa lapsivuodeosastolla

Osallistun tutkimukseen ja annan suostumukseni haastattelun nauhoitukseen

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Paikka ja päivämäärä

Teemahaastattelurunko

- Kätilöopiskelijoiden osaamisen tuen tarve eettisissä ongelmatilanteissa
 - Mitä mielestäsi tarkoittaa eettinen osaaminen?
 - Millaiset kätilöopiskelijoiden teoriaopinnot ja pohjatiedot eettiseen osaamiseen liittyen mielestäsi ovat?
 - Miten ohjaamisesi vaikuttaa se, missä vaiheessa kätilökoulutustaan opiskelija on?

- Lapsivuodeosastolla esiintyvät eettiset ongelmatilanteet
 - Kuvailisitko millaisia eettisiä ongelmatilanteita osastollanne ilmenee?
 - Tarkentaisitko, millaisissa tilanteissa kätilöopiskelijat mielestäsi tarvitsevat ohjausta eettiseen toimintansa tueksi?
 - Missä vaiheessa esille tullut eettinen ongelmatilanne huomioidaan opiskelijaohjauksessa?

- Ohjaajien käyttämät keinot eettisten ongelmatilanteiden ratkaisussa ja opiskelijaohjaus
 - Miten tuet omalla toiminnallasi opiskelijan oppimista eettisesti haastavissa tilanteissa?
 - Mitä keinoja Sinulla on antaa opiskelijalle eettisten ongelmatilanteiden ratkaisuun?
 - Miten huomioit oman toimintasi ja antamasi esimerkin vaikutuksen ohjaussuhteessa?
 - Miten koet ohjaajan ja opiskelijan välisen suhteen vaikuttavan eettisten ongelmatilanteiden läpikäymiseen? Entä opiskelijan ammattietiikan kehittymiseen?
 - Kertoisitko, miten annat palautetta opiskelijalle hänen toiminnastaan eettisesti ongelmallisiin tilanteisiin liittyen?

© Kankare, Kivelä & Saari 2013

Esimerkki aineiston analyysistä

Suora lainaus	Pelkistys	Alaluokka	Yläluokka
<p>...yleensä mä (opiskelijaohjaaja) sanon ensimmäiseksi et mitä sä (opiskelija) tekisit ja sit ehkä annan omii vinkkejä... (1)</p>	<p>Ohjaaja kysyy ensin opiskelijalta kuinka tämä toimisi eettisesti haastavassa tilanteessa ja antaa sitten omia vinkkejä.</p>	<p>Päätöksenteossa tukeminen</p>	<p>Opiskelijaohjaaja tukee kättilöopiskelijaa omalla toiminnallaan</p>
<p>...auttaa siin päätöksenteossa, et mihin suuntaan sen päätöksen vois viedä, et miten vois toimii seuraavalla kerralla. (7)</p>	<p>Ohjaaja auttaa opiskelijaa päätöksenteossa sekä toiminnan parantamisessa eettisesti ongelmallisessa tilanteessa.</p>		
<p>...ensin siit (eettisestä ongelmatilanteesta) keskustellaan et opiskelija lukee ne tekstit (kirjaukset) ja näin ja sit säähän muodostaa jonkun oman ajatuksen et miten tää ehkä vois olla ja sit siit pitää ohjaajan kans keskustella... (8)</p>	<p>Opiskelija muodostaa ensin oman ajatuksensa eettisestä ongelmatilanteesta ja sitten keskustelelee siitä yhdessä ohjaajan kanssa.</p>		
<p>...etukäteen siinä jo harjoittelun alussa tutustuu ihmisen persoonaan, olemukseen ja sitä kautta kun oppii tuntemaan opiskelijan nii vähän tietää et minkälainen herkkyyks esimerkiksi opiskelijalla on, et millä tavalla sitten näitä eettisiä ongelmia sitten lähestyy... (5)</p>	<p>Ohjaaja tutustuu harjoittelun alussa opiskelijaan, jotta tietäisi kuinka tämä lähestyy eettisesti ongelmallisia tilanteita.</p>	<p>Opiskelijaan tutustuminen</p>	
<p>...joskus pitää...ohjata että tää asia nyt ehkä ei oo nyt tähän hetkeen oleellinen asia... (1)</p>	<p>Ohjaaja muistuttaa opiskelijaa siitä, mikä on oleellista sen hetkessä tilanteessa.</p>	<p>Opiskelijan käyttäytymisen ohjaaminen</p>	
<p>...jos ei se niinku opiskelija oo ite huomannu nii sit ihan kertoo sen mikä siin on ollu (eettisenä) ongelmana ja sit käydä läpi sitä. (7)</p>	<p>Jos opiskelija ei itse huomaa eettisesti ongelmallista tilannetta, se käydään yhdessä läpi.</p>		

Tiedonhakutaulukko

Hakusanat	Tietokanta	Aikarajaus	Aiherajaus	Hakutulokset	Valitut tulokset	Päivämäärä
midwifery practice AND ethics	Cinahl	2002-2013		28	1	26.1.2013
nursing practice AND ethics education	Cinahl	2003-2013		56	1	19.8.2013
postpartum AND ethics	Cinahl	2003-2013	Special interest: Obstetric care	12	1	4.9.2013
etiikka AND opiskelija	Medic	2002-2013		17	3	27.1.2013
Ethics	Medic	2002-2013	Kieli: Englanti	26	1	27.1.2013
Koulutus AND sairaanhoitaja AND etiikka	Medic	2002-2013		17	1	3.4.2013
kättilötyö AND etiikka	Medic	2003-2013		6	1	19.8.2013
lapsivuode AND etiikka	Medic			1	1	19.8.2013
vastasyntynyt AND vanhemmuus	Medic	2003-2013		2	1	4.9.2013
"eettinen osaaminen", "harjoittelu", "hoitotyö", "etiikka"	Google Scholar	2002-2013		33	1	26.1.2013
vuorovaikutus, ohjaussuhde, ohjattu harjoittelu, etiikka, hoitotyö, opiskelijaohjaus	Google Scholar	2009-		46	1	26.1.2013
"opiskelijaohjaaja", "ohjattu harjoittelu"	Google Scholar	2002-2013		14	1	3.4.2013